

SOCIETAT CATALANA D' ECONOMIA
Filial de l' Institut d' Estudis Catalans

Lluís Barbé Durán

28 de setembre de 2006

HISTÒRIA D'UNA RECERCA SOBRE
FRANCIS YSIDRO EDGEWORTH

Moltes gràcies per convidar-me a donar la conferència inaugural de curs de la Societat Catalana d' Economia, d'aquest Sancta Sanctorum que per a mi és l'Institut d'Estudis Catalans. I sobre les paraules de presentació que se m'han adreçat us diré, per estar a l'alçada de la institució, que em sento més afalagat que la sardana en escoltar aquells versos del poeta Maragall que feien: "La sardana és la dansa més bella de totes les danses que es fan i es desfan."

La meua conferència, "Història d'una recerca sobre Francis Ysidro Edgeworth" versa sobre el procés, no massa intel·lectual per cert, que ha conduït a la publicació del llibre *FRANCIS YSIDRO EDGEWORTH. CRÒNICA FAMILIAR*. Aquest llibre, que ara tinc a les mans i espero que aviat també sigui a les vostres, és la culminació de més de deu anys de recerca sobre aquest conegut economista i estadístic, nascut l'any 1845 i mort el 1926.

A les generacions d'estudiants d'Econòmiques dels anys seixanta, el Dr. Estapé ens havia explicat que Edgeworth venia a ser la màxima contribució de Catalunya a la ciència econòmica. I ho venia a ser per la via genètica, perquè la seva mare era catalana i per això duia com a noms Francis, pel seu pare irlandès, i Ysidro, amb Y grega, per no se sabia qui de la branca materna. Al llarg de la carrera apreníem a la Microeconomia unes quantes coses que Edgeworth s'havia inventat, tals com les "corbes d'indiferència" o la "corba de contracte" a l'intercanvi bilateral que quedava dibuixada dins d'una representació gràfica que rebia el nom de "caixa d'Edgeworth". I a l'Estadística ens atipàvem de calcular "coeficients de correlació" que resulta ser un terme batejat per ell tot i que apropiat per l'estadístic Karl Pearson. De la seva vida només en sabíem que havia estat amic i deixeble de l'economista marginalista Stanley Jevons i professor a Oxford a l'època del gran economista neoclàssic Alfred Marshall, professor a Cambridge, i que havia viscut sol com un mussol.

Dit això, ara em sembla llegir en els vostres ulls la pregunta fatídica: per què valia la pena passar-se més de deu anys gratant

esforçadament en el rec de les petjades de la Història per bastir tota una biografia d'Edgeworth?

Aquesta mateixa pregunta me la formulo a la "Introducció" del llibre i contesto dient que respon a tres motius. Aquests són el que en podríem dir les raons assenyades.

Les raons assenyades

Primera raó. I cito del llibre: "Hi ha un grapat de retrats-article d'Edgeworth: els obituaris de Maynard Keynes, Bonar i Price de l'any de la seva mort (1926), l'assaig de Bowley de 1934, els articles de Hildreth i Kendall de 1968, i els més recents de Stigler, Hicks, Creedy, Newman i Mirowski. Però no hi ha cap llibre sencer sobre la seva vida."

Segona raó. "L'atenció a l'obra d'Edgeworth per part dels historiadors del pensament econòmic ha anat creixent amb el pas del temps. Estem davant d'una obra científica que, tot i que a la seva època va quedar relegada per la prepotència d'Alfred Marshall i la manca de generositat de Karl Pearson y de Maynard Keynes, ara ens és indispensable per copsar la gènesi de la situació actual de l'Economia i de l'Estadística. A més, el coneixement de la vida del seu autor, Edgeworth, ens proporcionarà un retrat d'època de les relacions personals i intel·lectuals entre els economistes marginalistes i no marginalistes d'aleshores —Jevons, Marshall, Foxwell, Walras, Pantaleoni, Pareto, Wicksell, Keynes, etc."

Tercera raó (que ja us havia encetat). "Un motiu molt més íntim, és el fet que Edgeworth era fill de mare catalana: Rosa Florentina Eroles. Sobre ella només se sabia —per Keynes— que era filla d'un refugiat català a Londres per allà l'any 1831 que es deia Antonio, i que segons Lord Holland era un general que aleshores participava en una expedició contra Ferran VII —d'acord amb el que diu un document que va trobar el premi Nobel d'Economia, John Hicks. Valia la pena esbrinar qui eren els Eroles i d'on venien i més quan Hicks s'atrevia a conjecturar que aquest Antonio Eroles era germà del Baró d'Eroles, el conegut defensor de l'absolutisme. Era quasi una qüestió d'honor nacional que aquesta recerca la fés un català i que es publicués d'entrada en català." I aprofito aquí per agrair la col·laboració de la Fundació Ernest Lluch que ha fet possible aquesta publicació.

La raó arrauxada

Aquestes són les respostes racionals a la pregunta del perquè d'una biografia de Francis Ysidro Edgeworth. També tinc una resposta irracional o, per fer un joc de mots paradoxal, una raó arrauxada de la qual no en parlo al llibre perquè no queda gens bé científicament. I és una resposta molt simple i també molt ximple: l'he acabat escrivint perquè Francis em perseguia. "Et perseguia com?" em preguntareu. Doncs, m'enviava senyals. Senyals subtils, que calia estar a l'aguait per anar-les descobrint, però que quan els copsaves t'adonaves que eren part d'un missatge que vaig interpretar així: "Vull que segueixis endavant i que publicis el que vagis descobrint sobre mi." Evidentment, quan vaig començar no n'era gens conscient de l'existència d'aquests senyals, però ara, mirant enrere els puc distingir perfectament. No, no cal que em mireu amb cara de dir "aquest se'ns ha tornat paranoic del tot". Deixeu-me que us vagi oferint els senyals a mida que van anar apareixent en el procés de recerca, un procés que en la "Introducció", a efectes expositius, divideixo en quatre fases.

Les quatre fases de la recerca

Cito del llibre, i a part, us remarcaré els senyals:

"En una primera fase el meu objectiu era el d'escriure un article desmentint la conjectura del *nobel* Hicks sobre el general Antonio Eroles, perquè tant Josep Fontana com Ernest Lluch estaven convençuts que pel fet d'haver-se exiliat a Londres i d'haver participat en una expedició contra Ferran VII no podia ser de cap manera un absolutista i difícilment podia ser germà del baró d'Eroles. La documentació existent a l'Arxiu Nacional de Catalunya sobre Joaquín Ibáñez-Cuevas & de Valonga, baró d'Eroles em va fer veure que no tenia cap germà i que Lord Holland havia barrejat improcedentment un cognom —Eroles— amb un títol —baró d'Eroles. Però com que l'expedient del general Antonio Eroles no figura a l'Archivo General Militar de Segovia no sabia com prosseguir la recerca des de casa nostra i vaig deixar el projecte penjat."

Ara, a posteriori, quan reflexiono sobre l'origen d'aquesta recerca, veig que, sense cap dubte, l'article de Hicks en va ser la causa determinant. Aquest és un dels papers menys coneguts d'ell i es troba dins d'un llibre sobre economistes irlandesos. D'antuvi me'l vaig creure i el vaig fer servir, amb algun dels altres articles que abans he citat, per fer un capítol sobre Edgeworth —que inclou la conjectura de Hicks— en el llibre *Curs d'Introducció a l'Economia* que vaig publicar en dos volums el 1991 i 1992. I ara ve el senyal: quan cap al 2002 vaig repassar detingudament l'obra de Francis

Ysidro, se'm va posar la pell de gallina quan em vaig adonar que en els dos primers llibres d'Edgeworth els únics versos que repeteix pertanyen al llarg poema d'Alexander Pope, "Assaig sobre l'home". Que perquè se'm va posar la pell de gallina? Doncs, perquè aquests mateixos versos els havia jo citat i traduït al català en el primer volum —del 1991— de l'esmentat *Curs d'Economia*. Són aquests:

Cerca, doncs, modest, guia en la ciència
però despulla-la abans de s'altivesa
treu-ne el que és sols vanitat, fútila,
luxúria de saber, pura indolència,
ardits per compel·lir la ment a la destresa,
mer plaer curiós o enginyosa sofrença.

Era Francis qui m'havia fet triar els seus versos preferits de Pope? Em vénen esgarrifances de només pensar-ho. Semblava, però, que el fantasmagòric inductor no havia tingut massa èxit perquè, tal com us he llegit, a la primera dificultat per trobar dades des de Catalunya m'havia desentès de buscar el seu avi català. Tanmateix algú va disposar que les coses canviessin.

L'estiu del 1998, un mig parent meu em va proposar d'anar de vacances amb ell. Vaig acceptar i vàrem decidir de visitar Islàndia. A l'agència de viatges ens van convèncer que era millor que anéssim a Irlanda, on quedariem més contents de l'ús que faríem dels nostres diners i que el trajecte "L'illa maragda" —suggeridor, oi?— era molt recomanable. Ja a l'autocar del *tour* em vaig adonar que a la darrera etapa anàvem a passar per Edgeworthstown, allà on havia nascut i s'havia criat Francis Ysidro i vaig convèncer la guia de visitar l'església de la família i la casa pairal. Aquesta és ara una residència geriàtrica i, quasi d'esma, vaig preguntar a la monja que ens atenia si hi havia cartes i papers. La monja em va respondre que n'hi havia hagut tot un munt i que havien estat dipositats a la National Library of Ireland. S'obria amb això una segona fase de recerca, a la que no-sé-quin-sant, suposo que el propi Edgeworth, m'hi havia conduït suaument i que explico en la Introducció.

"Els estius de 1999 i 2000 vaig anar —per una i dues setmanes, respectivament— a Dublín on vaig treballar els manuscrits de la família Edgeworth allà conservats i els microfilms dels que estan a la Bodleian Library d'Oxford. És un treball inacabable perquè l'avi irlandès de Francis Ysidro, Richard Lovell Edgeworth, es va casar quatre vegades i va tenir 22 fills, entre ells Maria, famosa escriptora, i Francis Beaufort —el fill número 21— que als 22 anys es va casar amb Rosa Florentina Eroles de 16 i van tenir 7 fills, el més petit dels quals fou l'economista. El munt de correspondència

és espectacular —més de 2000 cartes, entre elles algunes que confirmaven que l'avi català Antonio Eroles venia avalat pels generals Mina ("Espoz y Mina") i Àlava, i per tant, que era un liberal constitucionalista. Aquestes primeres troballes les vaig publicar en un article a la *Revista Econòmica de Catalunya*."

Fins aquí, dins d'aquesta segona fase, tot em sembla normal, és a dir, no hi veig allò que en els programes especialitzats de la televisió en diuen "influències paranormals". Però sí que en començo a veure quan a Barcelona, en fer la meva ruta habitual de la Fira de la Mercè del llibre vell vaig anar trobant, sense buscarlos, un parell de llibres relacionats amb personatges que havia conegut a través de la correspondència dels Edgeworth. Un d'ells era la biografia de Mrs. Siddons, una actriu britànica amiga de Maria Edgeworth, escrita per André Maurois. L'altre era la història de la illa d'Eigg, una illa de mala mort a la costa oest escocesa, on s'hi esmenta el dietari estiuec de Michael Pakenham Edgeworth, l'oncle irlandès més jove de Francis Ysidro, que precisament va anar a morir en aquesta illa.

Potser esperonat per aquestes troballes, se'm va ficar al cap que els Edgeworth constituïen una família que havia viscut tan directament els esdeveniments històrics més rellevants de finals del segle XVIII i primera meitat del XIX que valia la pena mig novel·lar els fets més interessants que havien patit i gaudit perquè eren molt representatius de l'època. En efecte, l'avi irlandès de l'economista, Richard Lovell Edgeworth, havia estat un terratinent il·lustrat que havia format part de la Lunar Society de Birmingham i que havia estat membre fundador de la Royal Irish Academy i membre del Parlament irlandès abans de la Llei d'Unió de 1798 que el va dissoldre. El seu fill gran, Dick, havia emigrat a Carolina del Nord i havia viscut la guerra de la independència americana. La filla gran, Maria, era una escriptora famosa que havia rebut l'homenatge literari de Walter Scott i de Lord Byron i que, interessada per l'Economia Política, s'havia fet amiga dels economistes David Ricardo, Robert Malthus, Mrs. Marcet i Richard Jones; i també va mantenir una estreta amistat amb l'astrònom i matemàtic irlandès William Rowan Hamilton. Altres fills a esmentar són Lovell, que va estar presoner dels francesos entre 1803 i 1814, on es va fer addicte al vi i al joc i va fer trontollar les finances familiars que va acabar salvant Maria; Harriet —que es va casar amb el Vicari de Trim, professor de l'esmentat Hamilton— va contribuir a l'educació de Francis Ysidro i va ser la seva referència històrico-familiar fins la seva mort quan ell ja tenia més quaranta anys; Francis Beaufort, pare de l'economista, que va ser un gran poeta frustrat que va rebre el reconeixement de Wordsworth; i el ja esmentat Michael

Pakenham, el més petit dels fills, que va estudiar a l'East Indies College amb Malthus i va treballar per a la Companyia de les Índies Orientals, on va participar a la Comissió negociadora del Punjab.

Del matrimoni de Francis Beaufort, de 22 anys, amb la catalana Rosa Florentina Eroles, de 16, en van sortir set fills: William, que va nèixer a Florència i va morir a l'any; un segon William, nascut a Londres, força pòtul, que el van haver de dedicar a militar i va ser ferit a la batalla de Delhi a l'Índia, on va acabar morint del còlera als 28 anys després d'un escàndol de joc i mal beure; Mary, que es va casar amb un clergue que exercia a prop d'Oxford i va donar quatre nebodes a l'economista que li van alegrar la vellesa; Antonio Eroles, batejat amb el nom i cognom de l'avi, que es va doctorar en Clàssics al Trinity College de Dublín i va ser terratinent d'Edgeworthstown fins al 1911; David Reid, que es va fer enginyer i va morir a Irlanda d'una broncopneumònia als 29 anys; Richard Lestock, que va fer medicina també al Trinity de Dublín, d'aficions poètiques i que va morir a Nàpols als 26 anys; i finalment Ysidro Francis —en aquest ordre, que de gran se'l va canviar— que es graduaria en Clàssics —en deien *Literæ Humanioræ*— al Trinity de Dublín i al Balliol d'Oxford i que més endavant es faria conèixer com a economista i estadístic, professor a Londres i a Oxford.

A part del fet que, casualment o no, la major part d'escenaris m'eren coneguts, des de Carolina del Nord fins al Punjab pakistaní, ara em sembla que algun esperit —per no dir fanstasma, que queda pejoratiu— em va ajudar a donar-li forma a tot plegat. Perquè, oi que no és gens usual que a mitja recerca l'investigador en tregui una novel·la i que, a sobre, la presenti a un concurs literari? Doncs, això va ser el que vaig fer. Per comptes de tirar de veta els pressupostos d'investigació oficials, se'm va acudir presentar-la amb el suggeridor títol de *Retrat de família sobre fons de trèvols* al primer premi amb cara i ulls que em va passar pel davant. De la resta en devia tenir cura l'esperit d'en Edgeworth, que va aconseguir un jurat procliu a la novel·la històrica i una difusió mínima de cinquanta mil exemplars, en obtenir el Premi Sant Joan de Literatura Catalana 2001. Aquest aspecte de la difusió devia ser important per a Francis Ysidro que veia així com la història de la seva família irlandesa i el poc que se sabia de la seva família catalana eren molt més coneguts al nostre país que en qualsevol altre racó de món.

La concessió del premi em va animar a concentrar-me en la persona de Francis Ysidro Edgeworth, que a la novel·la havia deixat, camí d'Oxford, als 19 anys. Això va obrir una tercera fase que m'ha dut durant els estius a consultar manuscrits, microfilms i

documents diversos a la National Library i al Trinity College de Dublín, la Bodleian i el Nuffield College d'Oxford, la London School of Economics, la British Library i l'University College de Londres i el King's College de Cambridge. He obtingut un munt d'informació, i entre ella una carta de 1834 de Francis Beaufort Edgeworth a la seva mare on indica que el seu sogre Antonio Eroles apareix en un llibre en francès com el comandant dels miquelets "d'Organce" que el 1822 havia segrestat, per ordre del general Zorraquín —cap de l'Estat Major del general Mina— un parell de germans en territori andorrà. No donava cap més referència del llibre, però a la Biblioteca de Catalunya el vaig trobar: F. Galli, ajudant de camp del general Mina (1831), *Campagne du Général Mina en Catalogne*. Naturalment, "Organce" volia dir Organyà.

Amb aquesta localització se'm va obrir una quarta fase d'investigació —paral·lela a la tercera— que, via Internet, em va portar cap a l'economista d'Organyà, Amadeu Rocamora, qui gentilment em va buscar a l'Arxiu Diocesà de La Seu els registres de casaments, enterraments i bateigs de l'Alt Urgell. Malauradament, el llibre de bateigs d'Organyà ha desaparegut i no hem pogut confirmar el bateig de la mare, Rosa Florentina Eroles, dins l'any 1815. Però en canvi, Rocamora va trobar en els llibres del Pla de S. Tirs els registres dels bateigs i casaments dels avis materns: Anton Eroles i Sancho, picapedrer, i Rosa Eroles i Navarro, de cal Marquet. I també els dels bateigs dels seus tres primers fills, la tia Maria Francisca, "Mariquita", i els oncles Isidro i Antonio Eroles. L'Amadeu, a més, em va anunciar, com a curiositat que ara prenc com a senyal definitiva, que en l'acta del casament dels avis materns Eroles hi era present com a testimoni un prevere de cognom Barbé, escrit sense la r final, com passa amb el meu, extrem que podeu comprovar a la pàgina 71 del llibre, on hi ve retratada l'acta esmentada.

Totes aquestes dades sobre la família Eroles van poder confirmar-se gràcies a una carta del 1844 de Maria, la tia escriptora d'Edgeworth, on diu que l'Isidro Eroles havia obtingut el títol d'advocat. Això em va fer buscar i trobar el seu expedient a l'Arxiu Històric de la Universitat de Barcelona on tota la informació quadra amb la dels registres del Pla de Sant Tirs. Aquesta localització dels avis materns i família ve explicada en el meu article "Els orígens alturgellencs d'un economista famós: Francis Ysidro Edgeworth" publicat a petició de Rocamora en *Lo Banyut, Revista Pirinenca de Resistència* (Primavera 2004) i, amb el títol "Francis Ysidro Edgeworth's Catalan grandfather" en el *European Journal of the History of Economic Thought* (Estiu 2004).

Les vuit preguntes que encara no estaven ben resoltes

En la recerca que ha conduït fins a aquest llibre he intentat, doncs, donar resposta a qüestions no massa ben resoltes pels autors abans esmentats —Keynes, Bonar, Price, Bowley, Hildreth, Kendall, Stigler, Hicks, Creedy, Newman i Mirowski— que havien tractat sobre Francis Ysidro Edgeworth. De la primera: d'on procedia i com era la seva família catalana? ja en sabem el què. N'hi ha però unes quantes més que la recerca ha permès deixar clar i que esmento amb la seva corresponent resposta com si es tractés del catecisme, per manca de temps per estendre'm en totes:

—Quina educació va ser més important per a ell? La rebuda al Trinity College de Dublín o la rebuda al Balliol College d'Oxford? Resposta (contrària a la de quasi tots els biògrafs anteriors): Va ser molt més important i extensa per a ell la influència del Trinity College de Dublín (professors Salmon, Ingram, Mahaffy, Palmer i Tyrrell) que la d'Oxford (professor Jowett).

—De qui li va venir la inspiració per construir les seves primeres teories sobre el Càlcul de Creences (Probabilitats i Inferència Estadística) i el Càlcul de Sensacions (Economia i Ètica Utilitarista)? Resposta (apuntada tímidament per Newman): De l'astrònom i matemàtic irlandès William Rowan Hamilton, amic de la família.

—D'on va treure els diners per publicar-se les dues primeres obres i mantenir-se a Londres, si només donava unes poques classes mal pagades? Resposta (mai trobada per cap biògraf): De l'herència de la seva àvia paterna, Frances Anne Beaufort, que havia rebut el llegat de la tia Maria, l'escriptora, i que deixava per als néts barons llevat de l'hereu d'Edgeworthstown. Quan l'àvia va morir l'any 1865 eren tres a repartir-se l'herència, però aviat es va quedar sol perquè els seus altres dos germans van morir solters només quatre i sis anys després.

—Com va ser la seva vida sentimental? Resposta: Força desèrtica. Newman li atribueix, als quaranta quatre anys un afer sentimental amb la senyoreta Beatrice Potter, després senyora de Sidney Webb, que no va arribar mai a tal, perquè he trobat que ella el va considerar d'antuvi "un pesat" i en el seu diari el titlla de "patètic". Keynes, a l'obituari, diu que "no va mantenir relacions d'intimitat plena a causa del seu complicat temperament", però no inquireix sobre fets que ho puguin explicar. En aquest sentit, hi ha indicis en els poemes del seu germà Richard, mort ofegat a Nàpols el 1869, que la relació entre ells va ser sentimentalment molt important i que aquesta mort el va afectar profundament durant molts anys.

—Quins amics va tenir en el món acadèmic? Resposta: En els anys 1870s i 1880s, el més important va ser el psicòleg James Sully. Més endavant, James Bonar, Langford Price i Maynard Keynes.

—Com el van tractar Jevons, Marshall, Walras i Pareto, les grans patums de l'Economia neoclàssica? Resposta: Jevons i Marshall el tractaven amb aires de superioritat, que ell acceptava sotmetent-s'hi. D'altra banda, els temperaments difícils de Walras i de Pareto van fer que Edgeworth acabés aviat trencant-hi la relació acadèmica directa.

—Fins a quin punt va influir en Keynes i en Hicks i a través d'ells en els textos de Micro i Macroeconomia del segle XX? Aquí la resposta ja no serà de catecisme i hi dedicaré el temps de conferència que em queda.

La influència d'Edgeworth sobre Keynes, sobre Hicks i sobre els textos d'Economia actuals

Hi ha dos nivells d'influència d'Edgeworth sobre Maynard Keynes. Un nivell va ser la seva relació en el si de l'*Economic Journal*. L'any 1890, Francis havia estat nomenat el primer editor de la revista de la British Economic Association i el juny de 1908 va escriure a Keynes dient que li acceptaria un memoràndum resumint la seva obra sobre la circulació monetària a l'Índia. Després, el 1911, Edgeworth el va proposar a Marshall per substituir-lo com a editor i ell es va mantenir com a membre del Consell Editorial. Però el 1915, en plena guerra, Maynard estava tan ocupat en el Tresor que va demanar la col·laboració oficiosa de Francis com a editor, col·laboració que es va convertir en oficial —Edgeworth i Keynes, coeditors— l'any 1919. Per despatxar els nombrosos afers de la revista la relació entre ells va ser intensa des de 1915 a 1926, en què Francis va morir. El dia abans de la seva mort, encara li va adreçar una carta sobre qüestions de l'*Economic Journal*. A través d'aquesta tasca editorial conjunta, i malgrat la diferència d'edat, Francis i Maynard van esdevenir bons amics. "L'estimació entre ells era recíproca", assegura Harrod, que quan era un jove postgraduat els va tractar als dos.

A part d'aquest nivell d'interacció personal entre Edgeworth i Keynes, hi ha una forta interrelació a nivell d'obres. A Maynard Keynes ens el presenten com a deixeble de Marshall, tot i que només va anar vuit setmanes a les seves classes. Però si analitzem l'obra de Keynes i la comparem amb la d'Edgeworth, veurem que hi ha una forta influència acadèmica d'Edgeworth sobre Maynard

Keynes, molt més forta que la de Marshall. Aquesta influència únicament ha estat destacada per Mirowski que ho fa en termes força extremats:

El paral·lelisme en els temes ens deixa absolutament parats [...] els nombres-índex i la seva relació per calibrar el nivell de preus; la filosofia de la teoria de la probabilitat i la seva relació amb l'Economia i la Inferència Estadística; oposició oberta a Karl Pearson; curiositat en relació a l'experimentació psíquica; anàlisi de l'impacte econòmic de la primera guerra mundial; i finalment, la concepció d'una revista econòmica ideal. [...] La seqüència de temes ultrapassa el reialme de la mera coincidència improbable.

Aquest paral·lelisme de temes que apunta és evident i més quan, segons Mirowski "Maynard Keynes havia mencionat explícitament Edgeworth en cada un dels casos anteriors. Tanmateix, en privat, el jove Keynes expressava clarament el seu menyspreu pels escrits d'Edgeworth: 'L'obra d'Edgeworth no em sembla que sigui gran cosa; és força enginyós, però sovint és una mica pervers i molt passat de moda'."

Tot i aquesta dualitat, típica de l'agressiu Keynes d'abans del 1914, trobem que Mirowski es mostra un pèl paranoic amb Maynard perquè suggereix que Marshall va obligar Keynes a seguir les petxades d'Edgeworth i, com a clau definitiva d'un intent de conspiració de Cambridge contra Edgeworth, afirma que "pocs s'han adonat que l'elecció de Keynes com a editor va ser un intent de Cambridge per contrarestar Ysidro, que s'havia entestat en convertir la revista en un òrgan cosmopolita de discurs".

Si ho analitzem amb més deteniment, tal com faig en el llibre, la teoria de la conspiració de Mirowski no s'aguanta. Keynes no va triar deliberadament els temes que havia anat tocant Edgeworth. Però, el paral·lelisme entre els diversos treballs d'Edgeworth i de Keynes, deliberat o no, permeten afirmar amb rotunditat que l'obra de Francis va influir molt més en el desenvolupament concret de l'obra de John Maynard Keynes que la de qualsevol altre autor, Marshall inclòs.

Afirmem, doncs, que en vida d'Edgeworth la seva obra va tenir una influència remarcable en J. Maynard Keynes. I també la va tenir sobre l'estadístic Karl Pearson, veí seu a Hampstead, que es va dedicar a l'Estadística empès per Francis. Ambdós autors, Keynes i Pearson, amb les seves desbordants personalitats van arribar a eclipsar i esmorteir la glòria acadèmica de Francis i, a més, amb la seva manca de reconeixement de les prioritats heurístiques van esborrar-ne, en un grapat de casos, la precedència. Això sense

parlar del monopoli del poder i el prestigi acadèmics que exercí Alfred Marshall a Anglaterra fins que va morir, l'any 1924.

La desaparició de Marshall va permetre una discreta revifalla de l'obra d'Edgeworth en el camp de l'Economia, lligada a la publicació per la Royal Economic Society —l'antiga British Economic Association— dels *Papers relating to Political Economy* el 1925 i també a l'èxit del llibre de Bowley, *Mathematical Groundwork of Economics*, de 1924, on es va popularitzar l'ús de la "caixa d'Edgeworth". Ara bé, aquesta fama es va anar diluint després de mort Francis, de manera que Schumpeter va escriure d'ell cap al 1950 a *History of Economic Analysis* :

A Edgeworth li mancava la força que produeix tractats impressionants i que aplega adherents; amistós i generós, mai no va asserir cap reivindicació pròpia; estava content en ocupar un seient darrera del de Marshall a qui va exaltar com ara Aquil·les; indecís en les converses, distret fins un grau patològic, el pitjor conferenciant imaginable, era personalment inefectiu —dir que no tenia lideratge seria, penso, l'expressió.

Schumpeter, però, no va saber copsar la veritable influència d'Edgeworth a la Ciència Econòmica dels anys quaranta i cinquanta, molt més profunda del que ningú no va voler admetre. Sense pretensió d'escriure'n cap assaig, les línies de raonament que donen peu a aquesta afirmació de la singular transcendència de l'obra d'Edgeworth són les següents:

En el *Manuel d'Économie Politique* de 1909, Pareto utilitza tant les corbes d'indiferència d'Edgeworth (*Mathematical Psychics*, 1881) com la concepció d'aquest, basada en Cournot, de la Matemàtica per a usos ordinals ("On the Application of Mathematics to Political Economy", 1889). Tot plegat li serveix per exposar la seva teoria dels índexs d'utilitat i també la teoria gràfica de l'intercanvi bilateral d'Edgeworth, que deixaria en la seva forma definitiva Bowley en el llibre abans esmentat del 1924.

Més endavant J. R. Hicks, l'economista que en la seva primera etapa "neoclàssica" va donar forma a la Microeconomia que es va imposar en els llibres de text, es basa en Pareto per passar definitivament de la utilitat cardinal de Jevons i Marshall a les preferències ordinals ("A Reconsideration of the Theory of Value", 1934, amb Allen i *Value & Capital*, 1939). El 1984, el propi Hicks reconeixeria força sorprenentment:

No vaig començar a treballar seriosament en l'Economia fins després que ell [Edgeworth] va ser mort. Però aleshores, realment

força aviat després que fos mort, em vaig trobar atret per ell. Molt del meu primer treball en Teoria Econòmica és una continuació del seu. Fins i tot, vaig arribar a pensar en ell quasi com si hagués estat el meu mestre. Va ser seguint les seves petjades que vaig intentar caminar.

D'altra banda, hem vist amb un cert deteniment la influència de Francis sobre Maynard Keynes, que es fa evident al *Treatise on Probability* (1922), al treball sobre nombres-índex que inclou a *A Treatise on Money* (1930) i, de retruc final a la *General Theory* (1936), on la noció implícita del nivell macroeconòmic de Keynes es basa en el seu tractat previ, *Treatise on Probability*.

I altra vegada seria Hicks qui reinterpretaria la Macroeconomia keynesiana ("Mr. Keynes and the Classics", 1937, *Value & Capital*, 1939), iniciant el camí que per obra de Hansen i de Samuelson va conduir al model IS-LM i a la "Síntesi Neoclàssica", la versió popular i tergiversada de la *Teoria General*, de la qual en va renegar el propi Hicks cap al final de la seva vida.

Resulta, doncs, que l'Economia dels textos de tall neoclàssic que encara inspiren una gran part dels actuals manuals, tenen —via Pareto-Hicks a la Micro i via Keynes-Hicks a la Macro— una influència d'Edgeworth en el seu contingut molt més gran de la que solen reconèixer els seus autors.

No gaire millor va anar l'apreciació del deute envers Edgeworth per part dels especialistes en matèria de comerç internacional, hisenda pública i teoria del benestar. Amb molt comptades excepcions —Ohlin i Seligman— ni la *Theory of International Values* (1894), ni *Pure Theory of Taxation* (1897) ni *Incidence of Urban Rates* (1900) van tenir el ressó que mereixien.

Per un altre costat, fins i tot mentre Edgeworth era viu, la seva obra pionera sobre Probabilitats i Inferència Estadística va ser apropiada per altres, tal com Dennis Conniffe, president de l'Irish Economics Association, ha resumit recentment:

Les publicacions estadístiques d'Edgeworth eren tan àmplies i tan profundes com les seves contribucions a l'Economia, però el que sorprèn al lector modern és el grau amb què s'ha atribuït el crèdit dels seus descobriments a d'altri. Va deduir la distribució "t" el 1883 i de forma més elegant que ho va fer "Student" (1908). La seva discussió del test de significança per a diferències entre mitjanes (en el seu llibre *Metretike*, 1885), i el subseqüent desenvolupament d'una mena d'anàlisi de la variància, es van adelantar a la pràctica biomètrica del segle XX. Va introduir el

coeficient de correlació "de Pearson" i es va posar a estudiar la distribució normal amb moltes variables i les seves correlacions a la pràctica. Va examinar estimadors "màximo-versemblants" i les seves propietats asimptòtiques el 1908. I també va fer molt més. Hi ha autors que han atribuït la falta de reconeixement de les contribucions d'Edgeworth i la seva subseqüent redescoberta ocasional [...] a factors tals com les dificultats del seu estil de prosa i el seu capteniment filosòfic bayesià. Una raó més versemblant és que Edgeworth simplement no va voler insistir en la seva prioritat.

La primera reivindicació de l'obra d'Edgeworth en el terreny de l'Estadística va venir des del camp dels economistes abans que dels mateixos estadístics. El 1928 Bowley va publicar *F. Y. Edgeworth's Contributions to Mathematical Statistics*, com a pamflet separat de la Royal Statistical Society i el 1934 el mateix Bowley va sintetitzar la seva obra en aquest terreny i en el de l'Economia en un article per a un dels primers números d'*Econometrica*. Allà presentava Jevons i Edgeworth com a pioners de l'Econometria.

En els anys cinquanta del passat segle XX, Edgeworth era considerat, doncs, un economista menor que com a característica més peculiar exhibia la d'haver estat un pioner de l'Econometria. Però les coses van canviar quan l'any 1959 Martin Shubik va publicar l'article "Edgeworth market games" on, en paraules de Peter Newman, Shubik va fer "la connexió essencial entre la teoria del contracte d'Edgeworth, les coalicions i la Teoria de Jocs. Després de quasi vuitanta anys d'estar perduda per la jungla, la teoria d'Edgeworth va anar a parar finalment, de cop, al bell mig de l'escenari. A partir d'aquí el progrés va ser ràpid, amb els teoremes de Scarf (1962), Scarf i Debreu (1963), Aumann (1964) i molts d'altres. La fe d'Edgeworth en la importància de la teoria del contracte ha quedat triomfalment vindicada."

Després d'això la fama d'Edgeworth no ha deixat de créixer. Fins i tot els historiadors de l'Estadística, M.G. Kendall i E.S. Pearson van reivindicar el 1970 a *Studies in the History of Probability and Statistics* la figura d'Edgeworth com a integrant de la tripleta inicial de fundadors de la Inferència Estadística, Galton-Edgeworth-Karl Pearson. El mèrit afegit d'aquest reconeixement residia en el fet que Egon S. Pearson era fill de Karl Pearson, i això li donava l'aire d'una reparació familiar. Aquest reconeixement i la revolució bayesiana van consolidar l'interès per Edgeworth i van obrir la porta a una excel·lent recerca per part de Stephen M. Stigler que va llegir davant de la Royal Statistical Society el 15 de març de 1978 amb el títol "Francis Ysidro Edgeworth, Statistician".

Tornem finalment al terreny de la Microeconomia on els analistes han anat admetent algunes de les anticipacions d'Edgeworth. El 1974, Paul A. Samuelson li havia criticat la concepció sobre la utilitat, però també havia concedit que Edgeworth, "abans que Pareto, va formular els òptims de Pareto; abans que von Neumann va formular el cor [mal traduït a vegades per nucli]; abans que Stackelberg, va arribar a la solució de Stackelberg al duopoli (i a la solució col·lusòria, la solució de Bertrand...)".

Així, doncs, l'interès per la figura i l'obra d'Edgeworth ha anat creixent a partir de 1959. Hi ha hagut a més un factor ambiental que hi ha ajudat: a mesura que la influència de l'acadèmia americana, altament matematitzada, anava dominant la Ciència Econòmica considerada ortodoxa, l'estranyesa que produïa l'ús constant de la Matemàtica i la Inferència Estadística ha anat desapareixent. És a dir, Edgeworth es feia en moltes coses molt més estrany per als seus coetanis economistes que per als actuals, que més aviat queden parats pel seu ús de citacions clàssiques.

D'altra banda, l'economista acadèmic d'avui dia també està seguint Francis pel fet de donar prioritat als articles com a forma d'exposició de les recerques, tot prescindint dels "tractats impressionants" als que al·ludia Schumpeter. Edgeworth és doncs, en aquest doble sentit formal —matematitzat i en forma d'articles— un autor a qui el curs del temps està rejuvenint i engrandint de forma sorprenent. Això ha fet que en els darrers vint anys apareguessin els breus perfils de la seva vida i obra que hem esmentat— Hicks (1984), Creedy (1986), Newman (*Palgrave*, 1987), i Mirowski (1994)— que, a més, abonen alguns dels arguments que acabem d'exposar.

Cloenda

Malgrat aquesta exposició final de caire acadèmic, en aquesta recerca (i torno a citar la Introducció del llibre) "no s'ha pretès construir cap retrat intel·lectual de Francis Ysidro Edgeworth, sinó simplement un retrat personal que ens acosti a esbrinar el seu temperament i els seus sentiments de manera que ens orientin sobre el seu tarannà com a científic social. M'he concentrat, sobretot, en el repte del retrat personal tot i que, com remarcava Mirowski el 1994, 'les fonts materials biogràfiques sobre la vida i els temps d'Edgeworth són realment escasses. L'especulació sobre motius i la manera de ser hauran d'esperar a la creació d'un arxiu d'Edgeworth accessible'.

Sense esperar a l'existència d'aquest arxiu, he intentat fer meves totes les possibles fonts i he treballat sobretot amb material manuscrit, amb cal·ligrafies no sempre fàcils d'entendre que ens omplen de detalls aparentment insignificants si els agafem un per un. Però crec com Seurat que a base de milers de punts de colors es pot arribar a compondre una imatge vívida i que dels mils detalls de les cartes —i fins i tot poemes— familiars en pot sortir una crònica que ens dibuixi un retrat prou precís. I és que, tal com deia Maria Edgeworth:

Les lletres familiars, el dietari de qualsevol persona publicat després de la seva mort pels seus amics o pels seus enemics, constitueixen curiositats literàries que cal estimar com a importants [... per tal de] descobrir, amb la màxima probabilitat d'èxit, el caràcter real de l'individu ."